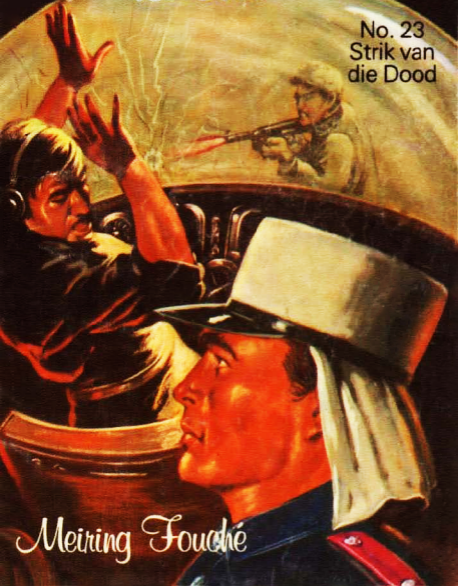

SAHARA-AVONTUUR REEKS

No. 23
Strik van
die Dood

Meiring Fouche

INHOUD

Hoofstuk	Bladsy
1. Die Pasiënt	3
2. Snaakse Voorgevoel	14
3. Die Boodskap	22
4. In die Hoek	32
5. Angs in die Lug	41
6. In die Stof	50
7. Warm Lood	58
8. Die Dood Wink	66
9. Set en Teenset	76
10. Vasgekeer	84

Hoofstuk 1

DIE PASIËNT

Hoessein Nasab, die groot Arabier met die helder vonkelende oë, kyk deur die klein tralievenster in die deur van die tronksel binne die fort van Dini Salam in die groot garnisoen vesting van die Franse Vreemdelegioen in die Suidwestelike Sahara. Hoessein klem die dik ystertralies vas en sy oë is nou toe hy die laaste glans van sonlig op die hoë borswerings van die vesting sien. Hy kyk aandagtig en met heimwee daarna want vir al wat hy weet, sal hierdie die laaste maal wees wat hy die strale van die ondergaande son sien. Dit is nou al byna 'n week dat Hoessein en sy twee makkers hier in die klein strafsel aangehou word. Dit is nou al byna 'n week dat hulle die ritmiese slag van die wagte se stewels op die plaveisel voor die sel hoor. As hulle oplet, sien hulle elke keer hoe 'n bajonet voor die tralies verbyflits wanneer die wag verbygestap kom. Hoessein sug diep, kyk vir laas na die sontrale, toe op na die blou lug waar die dag sterf en toe draai hy van die venster af om sodat sy makkers dieselfde ritueel kan deurmaak as hy.

„Kyk na die sonlig, kinders van Afrika,” sê Hoessein. „Dit sal miskien die laaste maal wees dat julle na die sonlig kan kyk. Kyk na die blou lug van Afrika, my makkers. Kyk lank genoeg en julle sal vir Allah sien glimlag omdat hy weet dat ons geveg het vir vryheid.”

Hy gaan sit op die harde plankbank teen die muur en hy luister na die ritmiese geknars van stewels buite die sel.

Sy twee makkers kyk om die beurt ook deur die traliewerk en toe kom hulle onrustig hier langs Hoessein sit. Die een kyk skeef na Hoessein.

„Wanneer sal dit wees?” vra hy.

„Ek het 'n gevoel,” sê Hoessein, „dat dit môre gaan wees. Ek dink hulle sal ons môreoggend skiet. Ek het vanmiddag gehoor

hoedat hulle bevele skreeu in die vierkant. Dit het vir my geklink asof hulle die vuurpeloton afrig. Ja, my makkers, ek dink dit sal môreoggend wees."

„Waarom kom die Arabierse volk ons nie verlos nie," vra die derde gevangene.

„Hoe kan hulle?" vra Hoessein. „Hoe kan hulle hierdie fort binnebreek?"

„Ek wil nie sterf nie," sê die tweede gevangene, 'n betreklike jong man wie se lippe bewe.

„Jy moet sterk wees, my makker," sê Hoessein. „Jy moet sterk wees want ons het geveg vir die vryheid van die Arabierse volke. Ons het nie geslaag nie maar hulle wat ná ons kom, sal slaag want hulle het ons voorbeeld en hulle sal ons bloed hê om te wreek."

„Hoe is dit," vra die derde gevangene, „wanneer hulle ons skiet? Is dit gou? Is daar pyn?"

„Dit is gou, my vriend," sê Hoessein. „Jy sal net 'n slag voel en dan sal jy niks meer weet nie. Dit is so gou soos 'n weerligstraal. Jy moet dapper wees, my vriend—ter wille van die Arabierse volk. Ter wille van Arabierse vryheid moet jy dapper wees."

Toe swyg hulle en aldrie kyk by die tralievenstertjie uit hoe die laaste lig oor die Sahara sterf. Al wat hulle hoor, is die knarsing van stewels. Hulle hoor nie die geluide van die Arabierse stad wat buite die poorte van Dini Salam lê nie. Daardie geluide is vir hulle te ver en te onduidelik.

In sy kantoor binne die vesting, kyk kol. Le Clerq oor sy lessenaar na kapt. D'Arlan. Le Clerq kyk met dodelike konsentrasie na die kaptein. „Is die vuurpeloton gereed?" vra Le Clerq.

„Ek het hulle vanmiddag weer laat oefen, mon colonel," sê D'Arlan. „Ek dink hulle is volkome gereed. Wanneer verwag u dat die teregstelling moet plaasvind?"

„Ek dink ons sal vannag of môreoggend bevestiging uit Algiers kry. Ek weet nie waarom draai hulle so met hierdie geval nie. Dink jy die vonnis wat ek oor Hoessein Nasab gevel het, is te streng,

D'Arlan."

D'Arlan skud sy kop. „Ek dink glad nie so nie, mon colonel. Hierdie Hoessein is 'n opstoker van die eerste water. Hy het die plaaslike Arabiere al in so 'n toestand van opgewondenheid en onrus dat ons enige ding kan verwag. As dit by opstokery gebly het, sou dit nie so erg gewees het nie. Maar die feit dat hy 'n bom van die borswering af probeer slinger het terwyl omtrent die hele garnisoen op parade was, dit is genoeg om hom te laat sterf. As hy net één lewe van die Vreemdelegioen geneem het, moes hy sterf. Maar nou het hy vier manne van die Vreemdelegioen verongeluk. U weet dit self. Nee, vir hom is daar net een straf en dit is die dood."

„Hierdie dinge het altyd so 'n nadelige uitwerking, D'Arlan," sê Le Clerq, staan op en stap 'n paar treë deur sy kantoor, sy hande agter sy rug saamgevat. „Sou dit nie beter wees om genade te betoon nie? Sou dit nie 'n baie beter invloed hê nie? Sou dit nie 'n nuwe versoening tussen die plaaslike Arabiere en die Vreemdelegioen teweegbring nie? Jy weet hoe dit is, D'Arlan. Hoe minder vure ons kan aansteek, hoe beter."

D'Arlan kyk fronsend na Le Clerq. „Vir Hoessein genade bewys sodat hy weer met sy agitatie kan voortgaan, mon colonel?" vra hy. „Nee, dit is onmoontlik. U weet net so goed soos ek dat hulle dit as 'n teken van swakheid sal beskou. Hulle sal dit in elk geval nie waardeer nie. Hulle beskou hom as 'n martelaar en as 'n held. En ek dink hoe gouer hy van die gras afgemaak word, hoe beter. Hy is omtrent die enigste leier wat hulle hier het en as ons vir Hoessein van die gras af gemaak het, sal ons weer 'n slag rus en vrede in Dini Salam hê. Hy het vier lede van die Vreemdelegioen koelbloedig vermoor. Daarvoor moet hy boet, mon colonel. Dit is die enigste taal wat hierdie mense verstaan."

Le Clerq sug diep daar waar hy staan. „Ja, ek is bevrees dit is so, D'Arlan. Dit is soos jy sê. Dit is 'n kwessie van twee euwels. Stel ons hom nie tereg nie, sal hulle dit beskou as 'n teken van swakheid

en sal Hoesein kan voortgaan met sy ondergrawende bedrywighede onder die Arabiere. Stel ons hom wel tereg, sal dit weer groot onaangenaamheid en vyandigheid veroorsaak. Maar dan besef hulle tenminste dat ons nie kwaad ongestraf laat verbygaan nie. En as daar een ding is waarvoor ek bang is, dan is dit dat die prestige en gesag van die Vreemdelegioen ondergrawe sal word."

"„Dit is net so, mon colonel," sê D'Arlan. „As die bevestiging deurkom, wanneer moet die teregstelling plaasvind, Kolonel?"

"„So gou moontlik daarna, Capitaine," sê Le Clerq. „Ek dink hoe gouer ons dit afhandel, hoe beter. Ek dink jy moet môreoggend vroeg met die Arabiere reël vir die verwydering van die drie lyke."

Die gryserige kolonel draai skielik na die blaas D'Arlan wat nog steeds daar sit. „D'Arlan" sê hy, „hoe verstaan jy dit dat mense altyd dieselfde foute maak? Hier het jy nou 'n man wat homself beskou as 'n vryheidstryder vir sy volk. Ek kan jou eerlik sê dat ek die grootste respek het vir 'n man wat veg vir wat hy beskou as reg. Maar waarom nou hierdie weg gaan kies? Het hy hom nou werklik verbeel dat hy met daardie een tuisgemaakte bom die hele garnisoen van Dini Salam sou kon wegsiet? Die man is tog nie so 'n dwaas nie. En het hy hom werklik verbeel dat hy ongestraf sou gelaat word?"

"„Ekstremiste is altyd dwase, Kolonel," antwoord D'Arlan kalm. „Hulle is so gemaak. As dit nie so was nie, sou hulle nie ekstremiste gewees het nie."

Le Clerq trek sy skouers op met 'n soort magtelose gebaar. „Wel," sê hy, „laat dit nou maar wees soos dit wil. Ek hoop in elk geval Algiers sal vannag of môreoggend die vonnis bekragtig, sodat ons dit agter die rug kan kry. Ek hou nie van hierdie gesloer nie."

Dit is net toe Le Clerq kom sit dat daar op die deur geklop word. Die ordonnans kom binne, salueer vlugtig en Le Clerq kyk vraend na die jong soldaat.

"„Twee Arabiere om u te spreek, mon colonel," sê die ordonnans.

"„Twee Arabiere?" vra Le Clerq.

"„Dit is korrek, mon colonel."

"„Vra die offisier van die wagte om hulle te ondersoek vir wapens en bring hulle binne," beveel Le Clerq.

"„Hulle is reeds ondersoek, mon colonel," sê die ordonnans.

Le Clerq maak 'n gebaartjie en die ordonnans verdwyn weer by die deur uit en die volgende oomblik kom twee Arabiere binne met twee wagte weerskante van hulle. D'Arlan het opgestaan, 'n bietjie opsy gegaan en hy staan nou onder die vensters van die kantoor.

D'Arlan herken een van die Arabiere as een van die plaaslike leiers en daarom beduie hy vir die twee om te sit. Hulle weier die uitnodiging.

Nog voordat een van die twee Arabiere praat, praat Le Clerq: „Ek hoop nie julle kom my vra om die vonnis oor Hoesein Nasab en sy twee makkers te verander nie," sê die kolonel, „want dit is onmoontlik. Hulle het bloed gestort en met bloed sal hulle betaal. Dit is die wet en so sal ek dit uitvoer."

"„Ons het nie gekom om te praat oor Hoesein Nasab nie," sê die ouerige Arabier op links. „Die vonnis oor Hoesein Nasab is gevel en dit moet uitgevoer word. Ons kan verstaan dat die Franse Vreemdelegioen vir Nasab en sy twee makkers sal straf. Ons as Arabiere sou dieselfde gedoen het."

"„Ek is dankbaar dat julle dit so insien," sê Le Clerq en hy is ook werklik dankbaar om in hierdie netelige posisie minstens twee Arabiere aan te tref wat verstaan. „Wat bring julle dan na my?" vra Le Clerq.

"„Ons het gekom met 'n belangrike versoek," sê die Arabier wat eerste gepraat het. „Ons hoop u sal dit moontlik vind om aan die versoek te voldoen. As u dit kan doen, sal ons u beskou as 'n menslike en regverdige man."

"„Wat is die versoek?" vra Le Clerq en kyk aandagtig van die een

Arabier na die ander. Le Clerq ken Arabiere. Hy weet al goed dat hul versoeke gewoonlik òf onbillik òf onmoontlik is.

„Ons verneem,” sê die Arabier, dat ’n aantal van u manskappe môre per vliegtuig na Algiers vertrek.”

Le Clerq leun meteens vooroor op die lessenaar en kyk fronsend na sy twee besoekers. „En waar kry julle nogal dié inligting?” vra Le Clerq.

„U weet hoe dit is, Kolonel,” sê die tweede Arabier. „Soldate praat maar. Ons veronderstel dat ’n aantal van hulle môre op verlof vertrek. Dit is vir hulle so ’n gebeurtenis,” sê hy met ’n openhartige glimlag. „dat hulle dit nie vir hulle self kan hou in die kafees nie.”

„In elk geval, Kolonel,” sê die eerste Arabier heeltemal kalm, „ons is nie van plan om die vliegtuig in die lug te probeer skiet of iets van dié aard nie. Soos ek sê, ons het net gekom om aan u ’n versoek te rig.”

„Ek sal dankbaar wees as ek die versoek nou kan hoor,” sê Le Clerq effens humeurig.

Die ouerige Arabier staan ’n tree nader aan die lessenaar. D’Arlan se hand skuif stadig nader aan sy rewolwer in sy sak. Die twee wagte vat hul snelgewere vaster. Maar toe die Arabier praat, kom dit soos ’n anti-klimaks en ontplof al die spanning wat skielik ontstaan het soos ’n balon wat jy geprik het.

„Een van die mees geliefde ingesetenes van Dini Salam,” sê die Arabier, „is ernstig siek. Hy is ’n middeljarige man met die naam Radi. Ons wou hoor of u nie sou toelaat dat Radi môre saam met die vliegtuig vervoer word na Algiers nie.”

„Radi?” vra Le Clerq. „Radi is een van jul belangrike mense, nie waar nie?”

„Dit is so, Kolonel,” sê die twee Arabiere feitlik tegelyk.

„En nou is hy siek?”

„Dit is korrek, Kolonel. Die Arabierse dokter hier voel dat Radi na Algiers vervoer moet word waar hy moontlik hospitaal-

behandeling sal moet ondergaan. Ons het u kom vra om dit toe te laat, Kolonel. Want dan sal u nie net ’n weldaad aan Radi veroorsaak nie, maar ook aan die Arabierse volk. Die inwoners van Dini Salam sal dankbaar wees. Al wat ons u vra, is dat u Radi sal toelaat om saam te vlieg en om sy dogter met hom saam te neem.”

Die gedagte skiet vinnig deur Le Clerq. Dit is die soort situasie hierdie waar ’n man moet vinnig en deeglik dink. Hy kyk onderlangs na D’Arlan wat daar voor die venster staan en in die oë van die klein blas kaptein sien Le Clerq ’n duidelike waarskuwing.

Le Clerq probeer uitvlug. „Hoe weet ek dat hierdie Radi werklik siek is?” sê hy. „Hoe weet ek dat julle nie weer iets in die mou voer nie?”

„U is te agterdochtig, Kolonel,” sê die Arabier.

„Neem jy my kwalik dat ek agterdochtig is na wat Hoessein Nasab aangevang het?”

„Miskien kan ons u nie kwalik neem nie,” sê die Arabier vinnig. „Al wat ek u kan sê, is dat u ons moet vertrou. En in die tweede plaas het ek vir u bewys gebring dat Radi wel siek is want ek het afgelei dat u dit nie op hoorsê sou aanneem nie. Ek het derhalwe vir u ’n doktersertifikaat gebring.” Hy steek sy hand onder sy kleed in, trek die stuk papier daar uit en lê dit voor Le Clerq op sy lessenaar oop.

Le Clerq trek die knypbrilletjie uit sy sak en plak dit op sy neus. Dit is wel ’n mediese sertifikaat. Sy agterdog en onsekerheid is onnodig. Die sertifikaat konstateer dat Radi ’n ernstige aanval van geelsug het en dat hospitaalbehandeling vir hom noodsaaklik is. Omdat hier op Dini Salam nie doeltreffende hospitaalgeriewe beskikbaar is nie, word aanbeveel dat Radi na Algiers geneem word. Daar word aanbeveel dat sy dogter wat in ’n mate kennis van verpleging het, hom moet vergesel. Die sertifikaat is onderteken deur ’n geneesheer van wie Le Clerq al definitief die naam gehoor het. ’n Arabierse geneesheer wat by geleentheid ook al manskappe van die garnisoen versorg het.

Le Clerq het lus om nog 'n bietjie met D'Arlan te beraadslaag, maar hy weet dat dit 'n slegte indruk sal gee. Hy moet op die plek besluit. Dit is die enigste manier om hierdie mense vertrou en eerbied in te boesem.

„Nou goed,” sê Le Clerq derhalwe, „Radi kan môre saamvlieg. Ek is seker daar sal plek wees vir twee ekstra persone.”

Die twee Arabiere buig laag. „Ons is u diepe dank verskuldig, Kolonel,” sê die een. „Ons kan u verseker dat hierdie weldaad nie maklik hier in Dini Salam vergeet sal word nie. Mag ons verneem presies hoe laat die vliegtuig vertrek?”

„Dit vertrek net na sonop,” antwoord Le Clerq.

Die twee Arabiere buig weer laag, draai om en stap uit.

Die deur het skaars agter hulle toegegaan of D'Arlan is hier by Le Clerq. „In alle eerbied, Kolonel,” sê D'Arlan reguit, „hoe op aarde kon u inwillig? Ons het hier te doen met 'n gevaarlike toestand in verband met die teregstelling van Hoessein met sy twee makkers. Nou gaan u en voldoen aan so 'n versoek.”

„D'Arlan, D'Arlan,” sê Le Clerq ongeduldig. „Hier het ons by die uitnemendheid die kans om die hou te versag van Hoessein se teregstelling. In die linkerhand pleeg ons, wat hulle betref, 'n misdadend deur hul held tereg te stel en met die regterhand bewys ons weer aan hulle 'n weldaad deur hierdie man na Algiers te vervoer. Hier het jy die negatiewe teen die positiewe. Goed teen kwaad. Die een kanselleer die ander.”

„Ek dink dit is verkeerd,” sê D'Arlan. „Ek vertrou die vrede nie.”

Le Clerq lag agter uit sy keel. „Mon ami,” sê hy versoenend, „jy is 'n goeie militêr, maar 'n vrot diplomaat. Jy moenie vergeet nie, ek moet altwee wees. Ons kan nie net altyd soldaat wees nie. Ons moet af en toe ook diplomaat wees. Ons kan nie altyd plattrap nie. Ons moet hier en daar help ook waar ons kan. Wat op aarde kan daar gebeur? Daar gaan omtrent veertig man in die vliegtuig wees, afgesien van die bemanning. Daarby 'n siek Arabier en sy

dogter.”

„Almiskie,” sê D'Arlan. „Ek vertrou die vrede nie.”

„Maar my liewe kêrel,” sê Le Clerq, „jy het self die sertifikaat gesien. Die man is siek-ernstig siek. Ek sê vir jou hierdie gebaartjie van barmhartigheid teenoor 'n Arabier wat baie invloed hier in Dini Salam het, sal meer beteken as 'n duisend ander dinge. Soos ek sê, sal dit olie op die waters werp met die oog op die teregstelling van Hoessein. Ons het hier 'n Godgegewe geleentheid om die bestandigheid teen ons te besweer. As ons nie daarvan gebruik maak nie, is ons werklik dwase.”

„Ek waardeer u motiewe, Kolonel,” sê D'Arlan. „Maar u ken hierdie Arabiere net so goed soos ek hulle ken. Op die oomblik wanneer hulle op hul onskuldigste lyk, moet jy hulle die meeste vrees. Dit het ons tog al almal geleer.”

„Jy is die pessimis,” sê Le Clerq. „Ek kan eenvoudig nie hierdie geleentheid laat verbygaan om 'n weldaad te bewys nie. Daar is by my nie die minste twyfel dat hierdie 'n eerlike geval is nie. Wat is daar dan wat jou laat twyfel?”

„'n Honderd-en-een dinge, Kolonel,” antwoord D'Arlan. „Maar wat my die meeste hinder, is die houding van die twee netnou teenoor Hoessein Nasab. As 'n mens na hulle geluister het sou jy sweer dat die aanstaande teregstelling van Hoessein Nasab vir hulle nou nie die minste betekenis het nie.”

„Ek het gemeen hulle is eerlik,” sê Le Clerq.

„Hulle is alles behalwe eerlik. Daar is nie 'n enkele Arabier in Dini Salam wat vir Hoessein Nasab nie as 'n vryheidsheld beskou nie. Dit weet u net so goed soos ek. Ons kan ons daarvoor klaarmaak dat die teregstelling 'n ernstige opskudding sal veroorsaak. En hier kom twee blykbaar vooraanstaande Arabiere van die dorp Dini Salam en gee voor dat geregtigheid maar sy loop moet neem en dat Hoessein maar vir sy sondes moet boet. Daardie soort filosofie pas nou net nie by dié mense nie. Ek glo dit nou net nie dat hierdie Arabiere hulle goedsikks daarby sal neerlê dat Nasab tereg-

gestel word nie. Elkeen van hulle, man, vrou en kind, voel bitter en opstandig daaroor. Nie een van hulle redeneer oor die voor en die teen daarvan nie. En daarom sê ek vir u dat die houding van hierdie twee Arabiere nie eerlik was nie."

„D'Arlan," sê Le Clerq, „hierdie Arabiere is ook nie onder kalkoene uitgebroei nie. Heel moontlik voel hierdie twee bitter oor die teregstelling van Nasab. Maar dink jy hulle sal nou hier kom uitvaar as hulle van my 'n guns nodig het? As hulle by my 'n tegemoetkoming kom afpleit? Natuurlik nie! Al wat hulle op die oomblik wil hê, is dat ek hulle op die oomblik tegemoet moet kom. Dit is ek bereid om te doen. Ek sien daar niks verdags in nie en ek sien daar niks kwaad in nie."

D'Arlan stap onvergenoegd na die deur. Hy staan 'n oomblikkie daar stil. „Ek hoop u het reg geoordeel, mon colonel. Ek hoop van harte so," sê D'Arlan.

„Ek is daar seker van dat ek reg geoordeel het, mon ami," sê Le Clerq. „Moenie vergeet nie, iemand het gesê een weldaad is meer werd as duisend toesprake."

D'Arlan glimlag net vir die kolonel, 'n onseker glimlag, en stap uit.

Aan die hele houding van daardie twee Arabiere is daar iets wat hom ontstem en wat hom bevrees en agterdogtig gemaak het.

Hy kyk op sy horlosie, stap na die wagtekamer en beveel die wagte om nie alleen die wagte voor die tronksel nie, maar ook die wagte by die poort en op die borswering te verdubbel.

Toe stap hy na die groot slaapsaal. Hy gaan in die deur staan en met 'n goedge glimlaggie aanskou hy hoedat veertig man besig is om hul goedjies in te pak vir die groot en belangrike reis môre na Algiers. Hy gun hulle dit. Hy gun hulle hierdie verposing want hy weet watter foltering hulle dikwels in die Sahara moet deurmaak. Hy weet hoedat hulle baie maal hunker na die beskawing. Hy weet hoedat hulle maande en jare lank hulle geld bymekaar hou vir hierdie welaangename tydjie wanneer hulle uit hierdie hel verlos

sal wees. En onder die veertig man wat besig is om hul paar besittinkies in te pak, is daar vyf makkers wat deur dik en dun altyd bymekaar is.

Dit is Teuns Stegmann, die blonde Suid-Afrikaanse reus, die yslike Fritz Mundt, die Duitser; Podolski, die Pool, Jack Ritchie, die blonde Engelsman, en Petacci, die klein Italianer wat manhaftiger is as die grootste man in die Vreemdelegioen.

D'Arlan slaan hulle 'n rukkie gade, toe draai hy om en stap uit. Hy het skaars 'n paar tree gestap toe die ordonnans by hom aankom en aankondig dat Le Clerq hom wil sien.

Toe hy die kolonel se kantoor binnestap, oorhandig Le Clerq 'n radioboodskap aan hom.

D'Arlan lees daar dat die beoogde teregstelling op Hoessein Nasab en sy twee makkers deur die owerheid in Algiers bevestig is. Hy kyk vraend na Le Clerq op.

„Ons skiet hulle môreoggend vroeg," sê Le Clerq. „As hulle daarom vra, kan jy hul geestelikes na die sel bring."

„Qui, mon colonel," sê D'Arlan.